

tos que se pusieran en el barrio tenían que ser a cuenta de los distintos... de la administración. Bueno, con el proceso político esto se dejó de lado y de hecho no se ha materializado.”

La realitat és de tots ben coneguda i els veïns patiren les conseqüències d'un procés d'urbanització descontrolat i d'una manca de serveis total.

LES DIFICULTATS UNEIXEN. PRIMERES ENTITATS

“Todas las cosas, yo me parece, que se han hecho en este barrio han sido a través de manifestaciones. Vamos a ver, si empezamos, manifestaciones para la farmacia, manifestaciones para que tenga un local para la Asociación de Vecinos, manifestaciones para la escuela de adultos, manifestaciones para la sanidad, manifestaciones para los ancianos... Para todo se ha tenido que hacer manifestaciones aquí, para todo.”

Entre els membres del taller ha existit en general una consciència clara que si al barri s'havien aconseguit algunes coses -poques- sempre havia estat gràcies a la lluita dels veïns. Algú deia que semblava el Vietnam... sempre amb combats. De fet, però, resultava difícil per a la majoria recordar detalls concrets d'aquestes mobilitzacions... Allò que evidentment no s'oblidava eren els motius: les escoles, la farmàcia, el pas per a la via del tren, la sanitat... Però s'havien fet tantes manifestacions que era difícil recordar-ne alguna en concret.

Podríem afirmar que uns quants problemes polaritzaren l'atenció dels veïns durant un temps: l'agost de 1979 un tren va atropellar un nen del Gornal, i la premsa relatà com els veïns presents a l'enterrament reclamaren una millora de les comunicacions del districte i el descens de la velocitat dels combois en passar pel barri (Mundo Diario, 31-8-1979; Diario de Barcelona, 1-9-1979). La primera petició per obtenir la farmàcia es va fer el desembre de 1976 a través de la Vocalia de Sanitat de l'Associació de Veïns; el juliol de 1979 s'anunciava a la premsa la seva propera obertura (El Periódico, 13-7-1979), però al butlletí núm. 0 de l'Associació (octubre de 1979) es queixaven que encara no fos oberta.

Possiblement, les protestes en demanda de places escolars són les que es recorden més clarament, i el tema es també un dels que tingué més participació popular.

“En el mes de septiembre y octubre se paró la Gran Vía durante muchos años.”

“Manifestaciones enormes han salido de aquí. Yo he salido de aquí con 300 personas al Ayuntamiento, andando. ¡Con 300!. Pero por el problema de las escuelas.”

“Quizás han sido las manifestaciones más populares, las de las escuelas.”

“Luego había un gran interés por parte de los padres de formar parte de las APAS, de las Asociaciones de Padres (...) El año que llegué aquí me sorprendió, eran como 30 en la junta y se reunían allí cada semana y venga a hablar de los problemas de la escuela, esto que después fue bajando muchísimo. Estaba muy implicado todo el mundo, estaba implicada la Asociación de Vecinos, cuando tuvimos que hacer el desglose de las escuelas...”

En la memòria general, el procés de creació de les escoles és vist com un camí llarg i ple de dificultats. El Pla del Llobregt fou la primera que es construí. Instal·lada inicialment en barracons fins que passà més tard a l'edifici actual, començà a funcionar amb professors i el director d'un altre col·legi de Santa Eulàlia, el Calvo Sotelo. "Amb el temps i més lluites", s'aconseguí la construcció de l'Anselm Turmeda (curs 1978-79), i aparegueren els primers problemes de repartiments d'alumnes, que haurien de repetir-se i agreujar-se amb la creació posterior de les altres dues escoles: Salvat Papasseit i Martí Fecet. Tal com destacaren molts entrevistats, avui paradoxalment les places escolars tan reivindicades es van quedant buides progressivament, i el que es planteja és la necessitat de redefinir el destí dels centres preparant-los per respondre a unes demandes noves. Hi ha també dues escoles privades, Xaloc (anterior al naixement del polígon), i Pineda, que destaquen no sols per la important superfície que ocupen sinó també per la sumptuositat de les seves instal·lacions si les comparen amb l'aspecte físic de la resta del barri.

A través del relats al taller, hom pot copsar que els greus problemes del barri foren precisament un dels elements que afavoriren el contacte entre la gent. Sovint es recorden les primeres converses amb els veïns en el moment del trasllat, com alguns s'ajudaven amb l'aigua o altres petites mostres de col·laboració. Per a determinada gent, fer relacions no era senzill:

“Cuando has trabajado, trabajas fuera del barrio o has trabajado temporadas, cuesta más relacionarte con la gente.”

Molts pensaven que en aquest sentit les dones ho han tingut més fàcil: es trobaven a l'escala, al carrer o quan anaven a comprar i podien xerrar. En alguns casos, determinats sectors de veïns procedents del mateix barri mantingueren vincles molt estrets entre ells:

“Mi bloque tuvo una ventaja, como había muchas familias de las casas baratas, que fueron los primeros que vinieron aquí, hacíamos la verbena de San Juan en la calle y esto tuvo un poco de ventaja, para... o sea, como bloque.”

Però aquest fenomen no semblava repetir-se en altres casos com el dels vinguts de La Bomba o Can Pi. Al taller, alguns recordaven que a poc a poc s'anaren veient menys, tot i que si es necessitaven per a alguna cosa procuraven ajudar-se. En tot cas, es mantenien determinades relacions d'amistat amb gent concreta o s'afirmaven d'altres pel fet de coincidir en el mateix bloc de pisos.

Fora d'aquests episodis, la majoria no definí amb precisió com arribà a establir contacte amb altra gent, però indiscutiblement, en parlar de les dificultats i les mancances del barri, tots se senten implicats i es veuen com una col·lectivitat lluitant pels seus interessos davant dels poders públics.

Per a alguns membres del taller, el primer nucli de relació amb el barri fou l'Associació de Veïns. Es tracta de gent que tenia experiències anteriors de participació en entitats veïnals i una consciència clara que, per fer alguna cosa al barri, el millor era anar directament a l'Associació.

“Con los vecinos enseguida me hice y después lo que pasa es que me fuí a la Asociación de Vecinos, pero sino, cuesta... la relación.”

“Empecé a conectar con gente aquí pues... Para mi lo primero la Asociación de Vecinos, que fue nada más llegar me fuí para allá y conocí gente (...) con los que después mantuve bastante amistad.”

“Yo me encontraba al llegar muy a gusto porque además me conecté con mucha gente y... teníamos todo el mundo muchas ganas de trabajar y de hacer cosas por el barrio y nos reuníamos ahí en un local que había la Asociación de Vecinos que era una porquería, que si que se oían las duchas de los de arriba y nos caía agua... muy mal pero había muy buen ambiente y no sé, enseguida me encontré muy a gusto y tengo amigos en este barrio.”

De fet, l'Associació de Veïns del Gornal no existí pròpiament amb aquest nom fins els anys vuitanta, perquè la primera associació del barri fou la que els veïns de Campoamor traslladaren des del seu antic carrer, fundada el setembre de 1973. El març de 1977 el president sol·licitava al Ministeri un lloc per poder-se reunir, i un mes després s'autoritzava a l'entitat l'ús provisional d'uns locals al bloc 5.

L'Associació fou, segons tots els membres del taller, clarament hereva de la que havia sorgit anys enrera a partir de la lluita contra les expropiacions, i en ella s'anaren integrant els nous veïns que arribaren al barri. Tots estaven d'acord també que la majoria de la gent que hi treballava pertanyia a diversos partits polítics d'esquerra i ja havia lluitat en altres associacions o en moviments de diferent signe.

“Había gente del PSUC muy marcada, había gente del PSC, muy marcada. Había muchas discrepancias, entre los dos...”(1977-78)

“Había mucha mezcla pero había mucha discusión política también en la Asociación.”

“Era gente de partido y de partidos de izquierda (...) no había gente de derechas, era gente de partido o gente, pues eso, que tenía consciencia o que había trabajado en (...) Asociaciones de Vecinos o anarcos (...) o a nivel católico, cristiano... Pero gente muy consciente.”

“Són gent tocada ja abans. L'Associació de Veïns, per exemple;

la gent que portava l'associació era gent tocada políticament o cristianament o..."

"Todo el mundo prácticamente era, estaba en algún partido, era más bien gente política (...) Y había una discusión política fuerte muchas veces (...) sobre el problema del barrio, sobre la farmacia, sobre lo que hacía el Ayuntamiento."

Destaca, però, el fet que, segons tots els records, els veïns vinguts de La Bomba no s'integraren dins de l'associació, i la que ells havien format el desembre de 1975, acabà dissolent-se. Alguns ho justificaven dient que per a aquella gent l'objectiu principal havia estat l'obtenció d'un pis, i un cop aconseguit això deixaren d'interessar-se per noves reivindicacions ("¿Qué iban a chillar si venían de un sitio peor?"). Només un grup de joves participà en la nova entitat del barri, i constituïren ells mateixos la Vocalia de Joves de l'Associació, que disposava d'un local propi. En el Boletín núm. 0 (octubre 1979) presentaven les seves activitats: "excursionismo, baile, gincanas, música, fotografía, cine, etc.". Uns mesos més tard, el grup es donà de baixa, segons les declaracions recollides a la premsa, perquè "no nos permiten realizar las actividades que nosotros queremos", i també per un problema econòmic (El Periódico, 15 i 19-12-1979). En el taller, les vagues explicacions sobre l'assumpte no permeteren reconstruir-ne la història.

Tots els participants en les sessions de treball recordaven de manera molt especial la primera etapa de l'Associació de Veïns (que durà aproximadament fins a 1980-81). L'entitat era vista com un nucli capaç d'aglutinar al barri, com un centre obert a la participació de tothom, on tots els problemes tenien cabuda. Els testimonis són prou explícits:

"Hubo una época dorada, cuando vinieron aquí y os juntais, que iba Casimiro, que iba todo el mundo... Entonces era cuando verdaderamente había una Asociación de Vecinos, todo el mundo trabajaba y todo el mundo luchaba."

"Además las juntas eran abiertas. Allí llegaba uno y se sentaba. Estaban durante la junta allí, escuchando lo que se decía y llegaba el otro y pegaba su parida y..."

"Ahora, había mucho trabajo; mucho trabajo, muchas reunio-

nes. Yo recuerdo un 1º de Mayo, todavía lo recuerdo, que no se terminó una reunión el día antes y se quedó para el 1º de Mayo por la tarde; pues el 1º de Mayo por la tarde estaba la Asociación “asf”, ¿eh?, de gente, no de junta, pero de gente que estaba colaborando y había un problema de matriculación o no sé qué (...) vamos, en un día de fiesta de trabajar.”

“Había mucha gente de la parroquia metida también en la Asociación de Vecinos (...) Todo el mundo estaba volcado, en... unos se encargaban de ir por los pisos haciendo una encuesta de lo que faltaba en el (barrio), otros iban pidiendo lo de los teléfonos... O sea que había mucha gente alrededor de la Asociación, en grupos, no tan integrado ni una junta tan... así, pero en grupos sí que la gente participaba mucho. Pero yo pienso que lo que organizaba bastante era la Asociación de Vecinos.”

“Más que grupos, así, aislados, era... estaba todo muy canalizado para la Asociación.”

“... es que allí nos matábamos y entonces salía todo.”

“Pero, a pesar de todo (...) la Asociación de Vecinos era mucho más popular al principio que ahora. Muy popular era, porque era para todos, era para abrir pisos, era para escuelas, era...”

“Entonces nos constituimos, cuando yo entré, por comisiones, por ejemplo, había la comisión de las viviendas, había la comisión de las escuelas, había la comisión de deportes (...) Pero, a pesar de que había comisiones, por ejemplo, una hora (...) había una hora que charlábamos todos (...) Y por ejemplo, allá es donde se determinaba a ver qué hacíamos, como se determinaba lo de la farmacia...”

Existeix, doncs, la consciència que fins els primers anys 80 l'associació fou l'entitat més important del barri i que, a través d'ella, sorgiren altres col·lectius que acabaren constituint-se en entitats independents. La participació massiva de la gent (tot i que també es matisava reconeixent que molt sovint era de tipus puntual i vinculada a problemes concrets) és un dels elements més destacats d'aquest període, juntament amb el pes indiscutible dels militants o simpatitzants de

diversos partits polítics. Allò que caracteritzava l'associació, segons tots, era la capacitat de fer-se ressò de cadascun dels problemes del barri; d'alguna manera, doncs, el caràcter reivindicatiu ha estat la funció primordial que hom ha atribuït a l'entitat.

Continuant la recerca sobre quins foren els primers nuclis que aglutinaren els nous veïns, hom abordà també en les sessions del taller l'anàlisi del paper que les comunitats d'escala havien jugat en la vida associativa del barri. Tot i que per a alguns fou el primer lloc on entraren en contacte amb altre veïns, hom pot afirmar que més que un canal de participació en la vida col·lectiva, les comunitats semblen haver servit essencialment, en la majoria dels casos, com a mitjà per abocar tota una sèrie de problemes cap a l'Associació de Veïns a través de la figura del president d'escala. De fet, la mateixa Associació intentà també per la seva banda integrar aquests representants del barri, com a fórmula per recollir les inquietuds de la població i alhora articular un front més ampli de participació. La mobilitat constant dels individus que ocupaven els càrrecs de president i alhora el caràcter sovint puntual de les col·laboracions entre les comunitats i l'Associació (sempre en funció de les necessitats concretes) han fet que el paper de les primeres quedi molt diluït i que se les recordi, en certs casos, com a llocs d'enfrontament entre veïns.

“Al principio (...) la Asociación de Vecinos iban los presidentes de las escaleras. Los convocábamos, ahora no recuerdo cuando, pero había unas convocatorias que iban los presidentes de escalera (...) Y parecía que iba bien, pero yo no sé (...) Al principio (...) todos los presidentes iban y explicaban todos los problemas que tenían. Claro, yo te hablo del año 79, que habían muchos problemas: luz, agua, escalera... Y iban allá a abocar todos los problemas y había... las aceras, todo aquello que on las rampas para minusválidos... Pero iban, cosa que me parecía muy positiva”

“Durante el tiempo que estuve en la Asociación de Vecinos, varias veces intentamos tener reuniones, o sea, convocar a los presidentes de escalera para, pues para ver si entre todos pues, podíamos llevar un poco mejor... Y la experiencia que teníamos es que no venían mucho (...) Los pocos que venían eran las personas que tenían tantos problemas en su propia escalera que no querían saber nada (de l'Associació). Lo primero que te decían: “Yo estoy deseando de dejar esto para...” O sea, que no se comprometía nadie. O sea, no se

comprometían ellos a decir: "Pues si, bueno, yo creo que sería bueno que nosotros aquí colaboramos con la Asociación, porque así...>>. No, ellos te explicaban los problemas que tenían..."

"Plantear un problema, por ejemplo y ese señor que te ha venido a esa reunión ya no aparece más. Luego viene otro... No hay continuidad."

Però, certament, els records sobre les primeres entitats presents al barri no es refereixen tan sols a l'Associació. L'Hospitalet Atlético, la parròquia i un primer esplai anomenat La Tartana són les altres referències presents en la memòria de molts.

El club de fútbol CD l'Hospitalet Atlético és l'hereu de l'antiga Agrupación Deportiva de la Bomba, constituïda formalment cap al 1960 i traslladada al polígon amb els habitants del barri. Si bé en un principi, a més de les activitats esportives, en duïen a terme d'altres de caràcter cultural, aquestes darreres han anat tenint un pes progressivament menor. El desembre de 1976, amb motiu del festival celebrat per a la presentació de l'himne del club, Solidaridad Nacional (10-12) publicava un article en què recollia la petició de nous locals que la directiva havia fet al Ministeri per poder continuar desenvolupant les activitats que havia organitzat a la seva antiga seu (teatre, rondalles, grups de joves...). El 1988 es fusionà amb el CD Guimerà de Santa Eulàlia.

La parròquia de Sta. Marta del Gornal va nèixer pràcticament amb el barri (fins i tot algun dels capellans va ser present en el sorteig dels pisos). Per a la seva entrada en funcionament rebé, entre altres, les ajudes econòmiques de la parròquia de Sta. Eulàlia de Provençana (que pagà al barracot on s'instal·laren) i del bisbat. El Nadal de 1976 es presentà la parròquia al barri, posant castells que convocaven a una reunió prèvia a la que acudien unes 25 persones. El novembre de 1977 es realitzava una primera trobada per parlar de la futura assemblea parroquial, que es desenvolupà l'any següent cap a l'abril: l'objectiu era discutir sobre diversos aspectes organitzatius de la parròquia i el caràcter que per als veïns havien de tenir les celebracions sacramentals.

Per als membres del taller, la parròquia ha estat un dels elements importants del barri.

“Para mí fue el primer núcleo que hubo en el barrio.”

“A mí me parece que la parroquia, pues, ha sido una de las entidades o de las corporaciones que ha habido que ha hecho más por el barrio.”

Els records i les valoracions es barrejaven constantment en totes les intervencions. Molts evocaren les primeres èpoques del barri, quan els capellans participaven en l'Associació de Veïns. Algú ens relatà com un diumenge al matí descobrí l'església, i a partir d'aquell dia com a creient que era, començà a prendre part en les activitats de la parròquia. D'algunes d'aquestes activitats, se'n parlà:

“Han trabajado casi todos los campos que hay, ¿no? Han potenciado la catequesis de antes de la Primera Comunión, han trabajado con niños... La parroquia no se ha limitado solamente a decir misa el domingo, sino que se ha creado un equipo de gente que ha hecho catequesis (...) con las madres, con los niños (...) Se crearon un grupo de jóvenes (...).”

“La idea primordial de hacer una excursión el día 1 de Mayo era para irnos conociendo gente, ir formando parroquia y que la gente se fuera relacionando.”

“La misa es muy popular (...) no es nada carca.”

“Ellos siempre estan dispuestos (els capellans). Lo que se les pida, ellos colaboran. Quizás, si, a veces echas a faltar, de decir: ¡Caramba!, si vivieran en el barrio, estarían más cerca del barrio, ¿no?.”

El que més destacava un membre de la parròquia sobre la tasca realitzada era l'intent d'engagar una activitat pastoral que donés pas a la participació dels veïns, tant a través de reunions per als adults com de la catequesi per als infants, els grups de pregària o de la intensa preparació per a la comunió. Ho definien com la voluntat de vincular la religió a la vida quotidiana.

En relació amb la parròquia, però portat per gent del barri, funciona un equip que hom anomena Comisión de Solidaridad i que, segons un relat, nasqué dins de

l'Associació de Veïns, però després, veient la impossibilitat de respondre a totes les demandes, acabà independitzant-se. El seu objectiu és proporcionar ajut alimentari i, ocasionalment, diners o altre tipus de prestacions a famílies del barri que ho necessiten i que són objecte d'un seguiment continuat per part dels membres de la comissió. Tot i que era vista com una resposta quasi obligada davant la misèria de molta gent, alguns membres del taller no estaven d'acord amb el caire benèfic que l'ha caracteritzat.

El que resultà força polèmic durant les converses en el taller fou la valoració sobre el pes específic que la parròquia ha tingut en la vida reivindicativa i associativa del barri. Es recolliren diverses opinions que lamentaven en certa manera que la parròquia no hagués jugat al llarg del temps un paper més actiu, més dinamitzador, més compromès amb el barri. D'alguna forma, s'evocava i s'idealitzava la imatge combativa i polititzada que moltes parròquies havien tingut durant el franquisme.

“Si, al principio si, pero yo creo que después se fueron separando, no quisieron comprometerse tanto con el barrio o yo qué sé.”

“Si que es cierto que estan en el barrio y que la gente les aprecia mucho y que hacen, hacen cosas; sobre todo la gente más sencilla, es cierto, les acogen mucho. Pero no hay lucha política en el barrio.”

“Yo empecé a militar, como casi todo el mundo por los años 60, pues en los movimientos católicos que había, cristianos (...) Pero lo veo muy diferente, digamos, en aquellos años, porque eran los años de la dictadura, había un compromiso mucho más real, mucho más radical; quiero decir que, la gente que estábamos en los movimientos de base cristiana, pues, hacíamos la política (...) estábamos haciendo la política en los barrios, en las empresas, en todos los sitios... Y ahora (...) aquí, para mí la parroquia hace un trabajo a nivel más social, ¿eh? y también muy paternalista.”

“Yo, al principio participaba en la... en una comunidad porque me pareció que era interesante, pero después me... dejé ir totalmente (...) Había buen ambiente, me parecía que era un... pero después dejé de ir, porqué, no sé, me pareció que no tocaban los problemas fundamentales del barrio, que se limitaban mucho a una especie... a

una iglesia un poco..., es mi opinión, un poco no sé, como de pueblo, como muy de hablar de los enfermos...”

Des de la parròquia la postura va estar força clara des del començament:

“La nostra idea d’anar a fer la parròquia allà era una idea de no... per molts motius també, llargs d’explicar, de no fer protagonisme, sinó d’estar allà com una altra entitat i, aixó sí, col.laborar (...) Però no oferir la parròquia com una alternativa civil, perquè aixó ja havia passat amb el franquisme.”

“Aixó dels protagonisme. Aixó ho vam tenir molt clar des del principi i ho mantenim encara. Jo no crec que sigui una cosa que no tingui defectes també, eh? (...) Molta gent es queixa de que estem poc presents els capellans, però, i potser tenen raó (...) Jo crec que estar present (...) crearia molta confusió, molta confusió i llavors hi anirien perquè hi som, altres que no hi anirien perquè hi som i seria un caos”.

De fet, aquesta actitud de cert distanciament és acceptada per tots com una opció racional de la mateixa parròquia, però molts desitjarien que la realitat fos diferent i que la comunitat parroquial participés realment en el barri i fos una alternativa. Si molts es queixaven que gran part dels catòlics del barri no semblen estar presents a les entitats i els pocs que hi treballen són sempre els mateixos (“Yo lo encuentro que está como muy desvinculado la gente que va a misa del resto de las cosas que pasan en el barrio”), sí que és cert també que ningú no negà els esforços dels mateixos capellans per estimular els feligresos a participar en la vida col.lectiva, tot i que molts afirmaven que s’estimarien més que practiquessin amb l’exemple.

“No han cogido protagonismo. Yo pienso que han hecho mucho per inculcar el que se la gente la que también coja las riendas.”

“Ellos (els capellans) son... un poco de decir que los cristianos del barrio han de estar metidos en las organizaciones, pero la parròquia como tal no ha de tener peso.”

“Movilizar a la gente, no, pero integrarla en el barrio, sí. Porque por ejemplo ellos dicen (...): “Esta semana pensad que hay -en plena

misa-, una reuni3n de... fiesta mayor, intentad ir a la reuni3n”.

Un fet concret va tenir molta transcend3ncia durant aquest per3ode inicial de la vida del barri: l'ocupaci3 de pisos. Des de maig de 1977, la premsa recull diversos rumors sobre la forma en qu3 s'havien adjudicat els habitatges i com molts no estaven encara habitats, malgrat haver passat un any des que foren adjudicats (Solidaridad Nacional, 17 i 22-5-1977). Es creia que molts adjudicataris no necessitaven realment els habitatges obtinguts, i per aix3 no s'havien molestat a anar-hi a viure. Pr3cticament tothom coneix alguna hist3ria sobre tr3fic d'influ3ncies o sobre gent rica amb altres pisos i grans cotxes.

“Hay gente que todav3a no ha venido a vivir aqu3.”

“Aqu3 se ocuparon, me parece, los pisos, porque hab3a muchos pisos vac3os y la gente que viv3a en las barracas, por lo menos all3 en Can P3, iba al Ayuntamiento o al Ministerio y le dec3an que no hab3a pisos. Entonces la gente se enteraron y empezaron a venir.”

Les primeres ocupacions es realitzaren durant la tardor de 1977. La premsa afirmava que al barri existien 150 habitatges buits. Sobre la xifra de fam3lies ocupants hi ha diverses estimacions: uns diaris parlen de 40, altres de 25, altres de 50 o m3s i uns darrers de 60 casos. Segons el testimoni d'un ve3 que intervingu3 en el proc3s de negociaci3 amb les institucions, hi hagueren 78 fam3lies. La gent vingu3 majorit3riament de Can P3 i tamb3 d'alguns altres barris de l'Hospitalet. Una gran part vivien en condicions p3ssimes, en barracots o en pisos petits i cars. Molts dels membres del taller recorden el proc3s com un gran esdeveniment; uns es deien als altres que hi havia pisos buits, s'avisava els familiars m3s propers i, fins i tot, es deia que algun casament s'havia avan3at per poder ocupar un pis.

“Se daba una patada y se entraba.”

“Ven3a la polic3a, los echaba, pero otra vez volv3an.”

“Se form3 una comisi3n (...) estaba todo organizado.”

“Cuando empezaron a abrir, mi madre fue al Ayuntamiento. Arm3 un esc3ndalo all3 (eren 13 germans en un pis) y le dijeron: “El 7º 1ª hay uno vac3o, c3gelo y haz como todos”.

Els ocupants de pisos s'organitzaren ràpidament i crearen una comissió que realitzà múltiples reunions amb representants de l'Ajuntament i del Ministeri fins aconseguir la regularització de la situació de la majoria de les famílies afectades. Tots els casos no eren iguals; hi havia pisos que realment no havien estat adjudicats, i els nous contractes s'obtingueren amb una certa facilitat, però en altres calia un procés més llarg.

“Era gente ocupante (...) se organizaron, formaron una comisión para que les hicieran el contrato (...) Y a mucha gente se le hizo ese contrato (...) Eso al principio, al principio. Después algunas ocupaciones que han venido (...) la policía los ha desalojado y se han tenido que ir.”

Alguns del que intervingueren en el procés tingueren, segons diversos records, un paper protagonista a l'Associació de Veïns durant un cert temps, intentant des d'ella defensar els seus interessos. L'ocupació de pisos no era un fet exclusiu del Gornal; a altres barris s'havien produït situacions similars i l'ambient general resultava propici per a aquest tipus d'accions. La premsa, per exemple, justifica en molts casos l'actuació dels ocupants i recull testimonis que palesen la seva situació desesperada (Catalunya-Exprés, 28 i 29-9-1977; Solidaridad Nacional, 28-9-1977 i 20-10-1977; Mundo Diario, 9-10-1977; El Noticiero Universal i El Correo Catalán, 4-11-1977). Quant a la reacció dels veïns, els membres del taller recorden que hi va haver de tot; si bé algun veí avisà la policia, la gran majoria se sentien solidaris amb la situació dels ocupants i molts ajudaren a obrir les portes dels pisos i a fer el trasllat. Al diari Catalunya-Exprés es relata el cas d'una família del bloc 7 que davant la presència de la policia rebé suport de 100 veïns.

“Algunos (reaccionaren) bien (...) Otros llamaban, a lo mejor tenfan el número del vecino de allí y llamaban enseguida y ellos se ocupaban y vigilaban (...) Y otros no, lo veían bien que se metieran, si estaba vacío.... Además les ayudaban y todo.”

La mobilització permeté l'accés a un habitatge a gent que no havia tingut sort en les adjudicacions o que vivia des de feia temps en una situació difícil. Posteriors ocupacions no tingueren tant d'èxit i les famílies foren desallotjades (Solidaridad Nacional, 25-11-1978). Al taller es va poder constatar com aquest fenomen, que durant un temps tingué el suport dels mateixos veïns, ja no és vist avui amb tan bons

ulls. La situació és diferent; encara que continui havent-hi pisos buits (segons les dades de la Comissió d'Urbanisme de la Corporació Metropolitana de Barcelona recollides per G. Fortuny a l'Estudi de la situació de salut a l'Hospitalet, el 1981 existien 514 habitacles buits, que representaven un 13,96% dels existents al polígon), hom s'estima més que no vingui ningú a ocupar-los. Les portes són tan de nyigui-nyogui com abans, però ara és més difícil tirar-les a terra.

“Ahora la gente tiene miedo porque a ver quién es el que va a venir aquí, porque está la cosa tan mal... dice: "A ver si nos va a venir un drogadicto aquí o un camello" (...) Entonces ¿qué pasa?, que los vecinos dicen: "Prefiero tener el piso cerrado a que me venga una persona que no conozco”.

LA VIDA I LA GENT

El barri, amb el temps, ha anat configurant-se com a tal i adquirint un caràcter propi. Els habitants han vist canviar lentament alguns aspectes de la fisonomia urbanística del polígon i han anat construint la seva pròpia vida quotidiana, s'hi han arrelat, no sense dificultats. Diferents testimonis feien referència per exemple a l'actitud de molts veïns que, si poguessin, deixarien el barri per anar a viure a un altre lloc. No tots pensen així; hi ha gent que ha arribat a estimar-lo.

Descriure com ha estat la vida al polígon durant aquests anys no ha estat fàcil per als membres del taller. Problemes, reivindicacions i records es barrejaven constantment en el cap de tots. Alguns descrivien la vida de barri com una mica pobra; de fet, la gent sembla haver-se mogut força al voltant del seu propi bloc, possiblement perquè, segons l'opinió general, no hi ha hagut mai un espai que permetés les trobades o la confluència ocasional. Algú afirmava: “Una rambla nunca une tanto como una plaza”. La situació sembla haver evolucionat lentament:

“Yo pienso que la gente se ha movido siempre alrededor de su bloque o... por la zona por donde vive y por el barrio poco (...) últimamente por la Rambla, la gente baja más y da paseos y sale los domingos, pero antes yo veía bien poca gente.”

La Rambla dels primers temps era una franja sense construccions i sense